

חידושי הרמב"ן מסכת חולין דף ז עמוד א

הא דאמרינן בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן. יש ששואלין עליה והרי ר' ישמעאל מגדולי ישראל היה וקרא והטה כדאיתא בפ"ק דשבת, ובמס' מכות גבי יהודה בן טבאי איכא אמר ליה שמעון בן שטח אראה בנחמה אם לא שפכת דם נקי שהרי אמרו חכמים אין העדים זוממין נהרגין עד שיזומו שניהם, והודה לדבריו שטעה את ההלכה ושפך דם נקי, ועוד דאמרינן ביבמות (צ"ו ב') גבי ר' אליעזר וקרעו את התורה בחמתן קרעו ס"ד אלא נקרעה ספר תורה בחמתן והיה שם זקן אחד ואמר להם תמה אני אם לא יהיה בית הכנסת [זו] ע"ז והיה, זו תקלה גדולה, ור"ת ז"ל היה אומר שאין אומרים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן אלא בדבר אכילה שגנאי הדבר כמו שאמרו בגיטין (ז' א') שהרי אדם גדול הטיל אימה יתירה בתוך ביתו והאכילוהו דבר גדול האכילוהו ס"ד השתא בהמתן של צדיקים וכו', אבל באיסורין לא, ואין בטעם הזה לא טעם ולא ריח, ועוד דאמרינן בפ' [האשה] שנתארמלה (כ"ח ב') והעלו עבד לכהונה על פיו העלו ס"ד השתא בהמתן של צדיקים וכו'.

ורבינו נ"ר פי' בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה לאחרים על ידם, כחמורו של ר' פנחס בן יאיר שהרי לא היתה מצווה בכך אבל שלא להכשיל הנותנין לא רצתה לאכול, ור' מאיר נמי כיון שבפני אחרים אכל אלו היה איסור בדבר תקלה לאחרים היא שהרי התיר [רבי] את בית שאן על ידו, וכן שחיטת כותי שאכל ר' אמי הרי באו להתירה על ידו, אבל בדבר עצמו אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ויפה פירש, אלא שהוקשה לי הא דאמרינן פ"ק דנדרים (ט' א' ושם י' א') כנדרי כשרים [וכו'] נדר בנזיר ובקרבת לפי שאין הקב"ה מביא תקלה על ידן ולא היו מביאין קרבן [חטאת] למקום לפיכך היו נודרים בנזירות (לפי כו'), אלמא שום תקלה נמי במשמע, ויש לתרץ שאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים כלל בשוגג שבא ליטהר מסייעין אותו, אבל ר' ישמעאל פשיעה היתה לו בדבר שלא חשש לדבריו חביריו להחמיר, ור' אליעזר וחביריו שנקרעה ספר תורה על ידן מתוך שבאו לכלל כעס באו לכלל חטא שכל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו (נדרים כ"ב א'), ודר' יהודה בן טבאי שהרג עד זומם שמא מחויב לשמים היה אותו האיש וזימנו הקב"ה ליהודה בן טבאי לפגוע בו כי ההוא מעשה (דרשב"א) [דראב"ש] (ב"מ פ"ג ב' ע"ש), שהרג אותו האיש ונשתטח על קברו ויצא קול ואמר לו אל ירע לך הוא ובנו באו על נערה המאורסה ביום הכפורים ואמר שישו בני מעי שישו, וקשה לי הא דאמרו בבראשית רבה פרשת חיי שרה ר' ירמיה שלח לר' זעירא חד קרסטל דתאנים ר' ירמיה אמר אפשר ר' זעירא אכיל להון דלא מתקנן [ר"ז אמר אפשר לר"י דלא משלח להון מתקנן] בין דין לדין מתאכל תאניא בטיבלן למחר קם ר' ירמיה עם ר' זעירא אמר ליה תקנת אילין תאניא אמר ליה לא אמר ר' אבא וכו' אמר ר' חנינא אפי' חמרי לית אנן חמריה דר' פנחס בן יאיר אי יהבי ליה שערי טבילין לא טעמתון אנן מכלינן תאניא בטבלא, והא הכא שבאה תקלה לר' זעירא על ידי ר' ירמיה, וי"ל שלשניהם פשיעה היה להם בדבר, אבל מ"מ זו קושיא מפורשת לפי ר"ת ז"ל.

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף מח עמוד א

אף הוא ביטל את הוידוי וגזר על הדמאי, לפי ששלח בכל גבול ישראל וראה שאין מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד, ומעשר ראשון ומעשר שני מקצתן מעשרין ומקצתן אין מעשרין, אמר להם: בני, בואו ואומר לכם: כשם שתרומה גדולה יש בה עון מיתה, כך תרומת מעשר וטבל יש בהן עון מיתה, עמד והתקין להם: הלוקח פירות מע"ה - מפריש מהן מעשר ראשון ומעשר שני, מעשר ראשון מפריש ממנה תרומת מעשר ונותנה לכהן, ומעשר שני עולה ואוכלו בירושלים, מעשר ראשון ומעשר עני - המוציא מחבירו עליו הראיה! תרתי תקן, ביטל וידוי דחבירים, וגזר על דמאי של עמי הארץ.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד א

אמר רב חייא בר אשי אמר רב: המדליק נר של חנוכה צריך לברך. ורב ירמיה אמר: הרואה נר של חנוכה צריך לברך. אמר רב יהודה: יום ראשון - הרואה מברך שתיים, ומדליק מברך שלש. מכאן ואילך - מדליק מברך שתיים, ורואה מברך אחת. מאי ממעט? ממעט זמן. ונימעוט נס! - נס כל יומי איתיה. מאי מברך? מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה והיכן צונו? רב אויא אמר: +דברים יז+ מלא תסור. רב נחמיה אמר: +דברים לב+ שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך. מתיב רב עמרם: הדמאי מערבין בו ומשתתפין

בו ומברכין עליו ומזמנין עליו, ומפרישין אותו ערום ובין השמשות. ואי אמרת: כל מדרבנן בעי ברכה, הכא כי קאי ערום, היכי מברך? והא בעינן +דברים כג+ והיה מחניך קדוש וליכא! - אמר אביי: ודאי דבריהם - בעי ברכה, ספק דבריהם - לא בעי ברכה. והא יום טוב שני, דספק דבריהם הוא, ובעי ברכה! - התם כי היכי דלא לזילזולי בה. רבא אמר: רוב עמי הארץ מעשרין הן.

חידושי הרמב"ן מסכת שבת דף כג עמוד א

הא דאמרינן ספק דבריהם לא בעי ברכה דהיינו דמאי הכי קאמר אפילו לא נתעשר אין הברכה שלו אלא מדבריהם וכיון שהוא ספק לגבי הברכה הרי הוא ספק דבריהם, וכן יו"ט לגבי ברכות שבתפלה ספק בשל דבריהם הוא, ורבא דאמר רוב ע"ה מעשרין הן נראה לי דלא פליג אהאי טעמא דהא בהדיא אמרינן בברכות (כ"א א') ספק קרא ק"ש ספק לא קרא אינו חוזר וקורא ק"ש ספק אמר אמת ויצבי ספק לא אמר חוזר ואומר מ"ט ק"ש דרבנן אמת ויצבי דאורייתא וש"מ דספק דבריהם לא בעי מיהדר וברוכי, אלא טעמא דרבא דכיון דתקינן רבנן וגזרו על הדמאי כמצוה של דבריהם דמאי ממש דומיא די"ט שני דהוא תקנתא דרבנן ולא חיישינן לספיקא ובעיא ברכה כנר חנוכה, אלא משום דכיון דרוב ע"ה מעשרין הן עבוד רבנן היכירא דלא לימרו כדאורייתא דמי להו לרבנן ונפ"מ לכמה מילי, ואפשר לומר דלרבא כל שברכה עצמה מצוה כגון ק"ש ותפלה וברכת המזון ומגלה והלל וספק אמר ספק לא אמר, בשל תורה כברכת המזון וק"ש חוזר, בשל סופרים כגון תפלה למאן דסבר הכי א"נ הטוב והמטיב שבברכת המזון אינו חוזר ואומר, אבל שאר ברכת המצות שעיקר המצוות דאורייתא כגון הפרשת מעשרות כיון שהמצוה דאורייתא והוא צריך לחזור ולעשות המצוה מספק בשל תורה בזה סבר רבא שאף הברכה של דבריהם צריך לעשות עמה, ולזה הטעם נטילת לולב יום ראשון ותקיעת שופר וכיוצא בהן בכל ספיקן חוזר ומברך כשם שצריך לעשות המצוה מספק, וזה הלשון צריך עיון ובדיקה בתלמוד אבל רבינו ז"ל כתב בפרק המילה בהסכמה מן הגאונים בספק מילה שאין מברכין עליה ומהם גלמוד.

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ג הלכה ה

בכל יום משמונת הימים האלו גומרינן את ההלל ומברך לפניו בא"י אל' מ"ה אקבו'ו לגמור ג את ההלל בין יחיד בין צבור, אע"פ שקריאת ההלל מצוה מדברי סופרים מברך עליה אק"ב וצונו כדרך שמברך על המגילה ועל העירוב, שכל ודאי של דבריהם מברכין עליו אבל דבר שהוא מדבריהם ועיקר עשייתן לו מפני הספק כגון מעשר דמאי אין מברכין עליו, ולמה מברכין על יום טוב שני והם לא תקנוהו אלא מפני הספק כדי שלא יזלזלו בו. +/השגת הראב"ד/ ולמה מברכין על יו"ט שני והם לא תקנוהו אלא מפני הספק כדי שלא יזלזלו בו. א"א זה הטעם לאביי (שבת כג) אבל רבא חלק עליו ואמר שאין הטעם לדמאי אלא מפני שרוב ע"ה מעשרין הם אבל ספק אחר אפילו בדרבנן מברכין. +

רמב"ם הלכות מעשר פרק ט הלכה ד

כשמפרישין מן הדמאי תרומת מעשר ומעשר שני אין מברכין עליהן לפי שהוא ספק, לפיכך מותר להפריש כשהוא ערום.

רמב"ם הלכות מעשר פרק יא הלכה יג

המוליך חטיו לטוחן עם הארץ הרי הן בחזקתן שאינו חשוד להחליף, הוליכן לטוחן עכו"ם הרי הם דמאי שמא החליפן בחיטים של עם הארץ, וכן המפקיד אצל עם הארץ הרי הן בחזקתן שאינו חשוד להחליף הפקדון. +/השגת הראב"ד/ המוליך חטיו לטוחן וכו' עד שאינו חשוד להחליף הפקדון. א"א ואם מפני הספק הזה הלא הוא ספק ספיקא אלא שמא החליפן משלו ומירווח עכו"ם חייב מדרבנן. +

רמב"ם הלכות מעשר פרק יג הלכה יח

מי שנפל שמן דמאי על בשרו משפשפו ואינו חושש, הלוקח יין למורייס או לאלונתית, או קטניות לעשות טחינין חייב בדמאי, אבל הלוקח מורייס שיש בו יין או אלונתית, או שלקח טחינין הרי אלו פטורין מן הדמאי שלא גזרו על תערובת דמאי, ואם היה הדבר שחייב בדמאי שנתערב כגון תבלין ושארור הואיל וטעמו ניכר אינן בטלים ונמצאת כל התערובות חייבת בדמאי.